

UNIVERSUL LITERAR

ABONAMENTUL
LEI 2,60 ANUAL
Abonamentele se fac
numa' pe un an.

COLABORATORII ACESTUI NUMĂR
Ioan Dragu, Gabriella I. A. Vuculescu, L. Rebreanu, N. Ţinc, Ana Codreanu,
C. Z. Buzdugan, Emil Maur, Const. A. I. Ghica, C. Scurtu, C. Niculescu-Novaci

ANUNCIURI
Linia pe pag: 7 și 8
- BANI 20 -

Debarcarea trupelor franco-engleze la Salonic

Războiul anecdotic

Domnul Bidemann lipsește.

Un ofițer francez era aproape de o linie telegrafică; știa că pe acolo se schimbau comunicațiile între comandamentul superior și comandamentele speciale germane. Tăie firul, legă un receptor și așteptă. După câteva minute auzi: — Acolo ești Bidemann?

— Nu, Bidemann nu-i aici, și pentru un moment îl înlocuiesc eu, răspunse ofițerul francez într-o excelentă germană.

— Dar ce are Bidemann? Spune-i că două trenuri de proviziuni s'au îndreptat în acea direcție.

— Foarte bine, îi voi comunica.

Fără îndoială ofițerul francez a comunicat generalului său această știre. S'au luat în grabă măsurile necesare, și când cele două trenuri se apropiau de pozițiile înaintate nemțești, tunurile franceze le-au răsturnat, iar proviziunile s'au făcut una cu pământul.

Pedeapsă prin amabilitate.

La 28 August un batalion de infanterie franceză avea însărcinarea să păzească podurile de pe Meusa. Ofițerul comandant este înștiințat că o patrulă germană stă ascunsă în gara Mézières. Ofițerul francez intră numai decît în localitate și se întâlnește cu un gros detașament de patrulare germană.

Se încinge o luptă vie și ofițerul francez izbuteste să imprăști soldații inamicului și urmărește de aproape pe ofițerul neamț, refugiat într'un depozit de mașini. S'a găsit ascuns sub un tender. Atunci a fost o clipă trăită dramatic. Cei doi oameni, dușmani de moarte s'au privit în poziție de duel și și-au înțeles gândurile.

Francezul mai exploziv, strică:

— Vrei să traiești?

În timpul acesta germanii descărcase revolverul fără rezultat. Francezul atunci a ridicat brațul, a voit să dea, dar s'a oprit. Și oferind brațul cu eleganță compatibilă numai saloanelor elegante, se adresa dușmanului:

— Te rog să mă urmezi!

Fără îndoială că ofițerul german a apreciat curtoazia francezului, căci după câteva zile a fost găsit spânzurat.

La Reims.

La 25 și 26 August Germanii luaseră drumul să ocupe Reims. Atunci orice comunicație era distrusă. Și n'a întârziat ca orașul să fie incendiat. Ploua atunci asupra acestui oraș, zi și noapte atîta fier de proiectile, fără milă lovind și distrugând populația civilă și militară, ba pare că înadins incendia mai groaznic edificiile pe care fălăiau drapeluri de ale crucei roșii.

Ce scene de eroism au fost atunci în Reims nici nu se pot închipui. Copiii deveneau brusc înarmați cu atîta forță fizică că puteau să ridice în brațe oameni mari, să-i scoată din foc, să-i ducă la un adăpost care fără îndoială peste câteva minute trebuia să fie și el distrus. Și apa lipsea; proiectilele spărsese conductele. Femei și copii sub ploaia de obuze începeau să astupe cu rufe găurile pe unde apa se scurgea, numai și numai ca conductele sparte să poată funcționa o clipă. Și starea această de violență nemai pomenită

a ținut zile de-arîndul până când steagul alb a arătat că în fața popoului de fier, suferențele fatal ce dează.

Voluntarul.

La birourile de recrutare din Nancy, chiar în prima zi când se făceau înscrieri de voluntari, s'au prezentat numeroși cetățeni dornici de a fi soldați. Către mulțimea aceasta deasă se îndrepta un colonel. Lumea, care aștepta, s'a dat la o parte fiindcă cătrănușul colonel pe lângă părul și mustața albă, purta și „Crucea legiunii de onoare”, rubanul verde și negru dela 1870 și alte decorații. Colonelul s'a dus drept la șeful biroului de recrutare, care cum îl văzu, se ridică în sus salutându-l:

— Cu ce vă putem servi, colonel?

— Nu colonel, simplu soldat, dacă bine voești să primești dorința mea de-a fi voluntar.

Formalitățile s'au făcut numai decît și cătrănușul colonel rodeveni un tânăr soldat, cu toată vârsta lui de 72 de ani, repartizat la paza unui depozit de munițiuni.

O amintire.

Mulțimea roeste. Umblă, strigă mai mult decît vorbește, fălăie batistele în aer, abia-abia se aude răpăitul cadent al trupelor algeriene care defilează pentru prima oară în Paris. E un haos de „bravo” și „trăiască armata”; o ploaie de flori, o rouă de lacrimi. Defilarea s'a oprit, femeile împart flori, tutun, vin și ciocolată. Multe dintre ele, ai căror copii au plecat c'o zi înainte, îmbrășează pe acești soldați negri, cari merg la luptă ca la plimbare. Într'un colț în piața St. Michel, o cucoană singură, dezolată, cantă des în fundul sacului ei și nu mai găsește decît o balistă de dantelă. N'avea ce să mai dea algerienilor și de câteva ori avusese impulsivitatea să

dea și batista, unui soldat. Insfârșit se adresa unuia:

— Ia-o, ca o amintire.

Algerianul a luat-o, a dus-o la buze și și-a continuat drumul. Cucoana a văzut gestul și a început să plîngă.

Respect preoților.

Cincisprezece germani au intrat în casa unui presbiter. L'au scos pe bătrîn în stradă, sub amenințarea că-l vor străpunge cu baionetele. Apoi i-au spus, că au ordin să-l ducă la general, al cărui cartier era destul de departe.

Bătrînul mergea ce mergea și voia să se oprească o clipă, nu mai putea să meargă, abia și țara picioarele. Dar îndată primi împunsături de baionetă și lovituri cu patul armei. Într'un moment, presbiterul și-a scos batista să-și șteargă sudoarea de pe frunte. Dar i s'a luat batista.

Desperat bătrînul, începu să strige:

— Sunteți niște brute. Duceți-mă la unul din șefii voștri, care vorbește francește.

I s'a răspuns însă tot în francezește:

— Ești nebun.

Și tot mergând pe drum, o bombă franceză explodează nu departe de locul, unde se afla trupa nemțească ce țara pe presbiter.

Soldații s'au întins la pământ, pe bătrîn însă l'au obligat să stea în picioare.

Au ajuns în sfârșit la general. Acesta-i spuse:

— Știu, că d-ta n'ai tras, dar tot așa știu, că d-ta însuși rezistență. Am dat poruncă să se incendieze satul.

În adevăr peste câteva minute, focul suprins satul; iar preotul era ținut să se uite numai acolo. Și în timpul acesta era insultat rînd pe rînd în nemțește și francezește. Și când voia să protesteze, era scnipat în obraz.

Refugiații.

Valul refugiaților s'a revărsat

peste toată Rusia până la Ural și s'a răspândit și în Serbia.

Cei mai mulți sunt Lituani, Ucrainenii și Evrei. Se aude vorbindu-se limbi neînțelese.

Întrebîndu-i unde se duc, răspund, că nu știu.

— Pe noi ne duc, dar unde, cine poate să știe.

— De când sunteți transportați? — Unii de o lună alții de două, iar alții și mai de mult.

— Pentru noi însă e tot una, ori unde ne-ar duce.

Ceeace i-a adus în starea această de indiferență față de cece se va întîmpla cu ei, e foamea, neingrijirea și boalele, mai ales boalele de stomac.

Și apoi, cărdul de refugiați a plecat la porunca unui polițist.

Au plecat în gloată, tărăndu-și foamea, boala și disperarea.

Printre acești refugiați sunt și numeroase femei, care cad de oboseală și totuși de groază să nu rămână singure pe drum, alergă să ajungă convoiul.

Și convoiul umblă din sat în sat, din oraș în oraș, fără nici o țintă, ca o turmă rătăcită, care n'are nici o legătură cu viața.

CEHOV

ÎN ȚARĂ STRAINA

Duminecă. Amiazi. Mosierul Camișeff șade acasă, în sufragerie, la o masă încărcată cu bunătăți și mâncă tacticos. La prânz mai ia parte un francez bătrîn, ras ca floarea, Monsier Chambellan. Acest Chambellan a fost odinioară pedagog al casei Camișeff și a învățat pe copiii mosierului manierele elegante, franțuzeasca corectă și dansul; pe urmă, după ce copiii lui Camișeff au crescut mari și s'au făcut locotenenți, Chambellan a rămas prin casă ca un fel de „domn de companie”. Îndatoririle fostului pedagog nu sunt complicate. Trebuie să se îmbrace elegant, să miroase a parfum, să asculte trîncănelile lui Camișeff, să mănânce, să bea, să doarmă, — altceva nimic. Pentru toate astea are casă, masă și o leafă cum se nimerește.

Camișeff mănâncă și flecărește, ca de obicei, câte 'n lună și în stele.

„Abahaah!” strigă dînsul ștergându-și lacrimile care l-au podidit din pricina unei îmbucături de șuncă tăvălită prea gros în muștar. „Brri! Îți înviează toate oasele de tare ce el Muștarul franțuzesc poji să-l mănânce cu oala și nici nu-l simți!”

„Unora le place muștarul francez, altora cel rusesc”, răspunde Chambellan modest.

„Muștarul franțuzesc nu place nimănui, afară de francezi. Franțuzului poji să-i dai ce vrei: mîncă orice: broaște, guzganii, gîndaci... brri! D-tale, de pildă, nu-i place șunca asta fiindcă e rusească; dar dacă îi-ai da sticlă prăjită și îi-ai spune că e franțuzescă, ai mîncă-o și te-ai topi de plăcere... După părerea d-tale tot ce-i rusesc e scârbos!”

„N'am spus așa ceva.”
„Tot ce-i rusesc e scârbos și tot ce vine din Franța, — eh, c'est très joli! După părerea d-tale nu-i țară mai bună ca Franța; dar după părerea mea, ei, la urma urzilor, ce-i Franța, să stăm strîmb și să vorbim drept? O palmă de loc! Prin Franța d-tale treci într'o zi pe unde-i mai lată; la noi însă, când pornești la drum, nu mai dai de fund! Mergi și mergi și mergi...”

Era pustiu castelul

*Era pustiu castelul. Nici cântece, nici flori,
Nici pași și nici prințese, nici cântec de viori.
Fognea uscată frunză, și mutele statui
Încremeneau în soare și 'n visul nimănui.
Era pustiu castelul... Alabastra feerie
Desfășurată 'n vremuri, în clipe de beție
Se spulberase 'n vânturi... Pe socluri mari de piatră
Se 'ncolăceau liane și ederă uscată.
Te apăsă ruina și golul fără nume
Și-ți încărcă gîndirea cu frămîntări nebune.*

*Veni un prinț odată și vru să cheme iar
Viața în castelul pustiu și solitar.
Aduse flori din seră, dar florile muriră;
Aduse și vioare, vioarele-amutiră.
Și când aprinse torțe de-argint, s'au stins îndată.
Inebunit și prințul se duse 'n lumea toată...*

*... Rămase iar castelul pustiu, ca visul străniu,
Ce l'ar putea concepe în groapa lui, un cranii.
De-or trece asupra-i clipe, de-or trece reacuri mii
El sta-va 'n neclintirea eternei inerții.*

*Castelul e-al meu suflet—dorințele-mi statui
Încremenite 'n soare și 'n visul nimănui.*

Gabriella I. Anastasiu-Vuculescu

„Da, Monsieur, Rusia e o țară enorm de mare”.

„Este!... După părerea d-tale nu există oameni mai minunați ca francezii. Popor cult, inteligent! Civilizației Admit: toți francezii sunt culti și manierați... Asta-i adevărat... Francezul nu-și îngăduie niciodată o nepoliteță: oferă la vreme un scaun cu-coanelor, nu mănâncă racii cu furculița, nu scuipă pe parchet; dar... totuși n'are suflet adevărat! N'are suflet adevărat! Atâta doar că nu pot să ți-o lămuresc bine; dar, cum să-ți spun, lipsește francezului un anume ceva" (vorbitorul face triluri cu degetele în aer). „un anume ceva... ceva ce nu se poate defini. Imi aduc aminte că am citit undeva că d-voastră toți aveți o inteligență învățată, învățată din cărți, noi însă avem o inteligență înăscută. Când se pune un rus cu tot dinadinsul să învețe ceva, nici un profesor de-al d-voastră nu i-o ia înainte”.

„Poate...”, răspunde Chambellan în silă.

„Nu, nu poate, ci sigur! Degeaba te strămbi d-ta, eu spun adevărul! Inteligența rusească e o inteligență ingenioasă! Dar, firește, încă nu și-a deschis calea; și rusul nu știe să se lădărească. Rusul născocoște un lucru și pe urmă îl strică sau îl dă copilașilor să se joace; când însă unul le-ai d-tale născocoște vreo neghiobie, numai decât o trâmbează în toată lumea. Deunăzi vizitiul meu, Jonas, a făcut din lemn un chip de om pe care-l tragi de-o sfoară și începe să se călărească. Și Jonas nu se lădărește nimănui. Dealtmintearea eu... ce mai la deal-la vale, nu pot să-i sufăr pe francezi! Nu vorbesc de d-ta, zic în general. Un popor imoral! Seamănă cu ceilalți oameni, dar de trântă trăsesc ca și câinii... Să luăm de pildă căsăria. La noi, când te însori, război credincios soției, fără alte matrișuri; la d-voastră numai dracul știe ce se petrece. Bărbatul șade toată ziua în cafea, iar femeea umple casa de francezi și pe urmă să-i cu cancanuri și cu blestemății.”

„Asta nu e adevărat!” sare Chambellan, care nu se mai poate stăpâni. „In Franța ideea vieții de familie e extraordinară de respectabilă!”

„Cunoaștem noi, ehe, ideile astea! Să-ți fie rușine să mai iei apărarea unor blestemății! Trebuie să recunoaștem fără părtinire: din coadă de câine nu faci sifă de mătase... Putem să fim recunoscători nemților că v'au bătut... Zău, putem să le fim recunoscători Dumnezeu să le dea sănătate...”

„Atunci nu înțeleg, Monsieur”, zise francezul sărind cu niște ochi scânteiți. „dacă d-ta urăștii atât de mult pe francezi, de ce mă mai ții pe mine aici?”

„Da' ce să fac cu d-ta?”

„Dă-mi drumul să mă întorc în Franța!”

„Așa-a-a? Crezi d-ta că acum a o să te primească cineva în Franța? Dar d-ta ești un trădător al patriei! La d-voastră când Napoleon e mare, când Gambetta... nici dracul nu vă mai înțelege!”

„Monsieur!” răspunde Chambellan pe francezește în vreme ce frământă șervetul în mână. „O insultă mai mare decât aceea pe care mi-ai adresat-o, n'ar fi în stare să născocoască nici dușmanul meu cel mai înverșunat. Intre noi doi, totul s'a sfârșit!”

Francezul face un gest larg cu mâna, ca un actor de tragedie, aruncă manierat șervetul pe masă și părăsește odaia cu demnitate.

Peste trei ceasuri slugile schimbă tacămurile de pe masă și servesc cina. Camișeff se așează singur, ca să mănânce. După un păhărel de rachiu, ce obișnuiește să ia totdeauna la masă, și vine poftă groasă că stă

Un atac al trupelor franceze

RĂZBOIUL

— Versuri spuse de umoristul MONTAUREANU —

Cine dracul nu mai știe
Că 'i războiul nebunie,
N'ar mai fi de loc să fe?

Da, așa 'i adevărat,
Dar, ce om neastîmpărat,
Eu am poftă să mă bat!

Să mă bat pînă la sațiu
Ca acel vestit Horațiu,
Care 'n vechiul vremii spațiu,

Pe iubitul său cumnat
Curiașiu curățat
De viață l'a lăsat.

Iar de v' un grozav blestem,
După clasicul sistem,
Al Cămilii nu mă tem.

Să mă bat grozav, în fine,
Uite-așa cu foc îmi vine,
Dar nu știți, mă rog, cu cine.

Nu, cu nemții nicidecum,
Ce te 'mpușcă cu dum-dum
Și te 'năbușe cu fum.

Nu, cu nemții de nici un fel
N'am deloc sălbatic zel
Să mă 'ncurc în v' un măcel.

Nici cu turcii, vechi eroi
Ce-o să-i vezi acum a goi
Cu șalvari plini... de noroi.

Nici cu ungurii făloși
Ce-au fost pururi păcătoși,
Incepând dela strămoși.

Nu, cu-astfel de inimici
Ce 'n privire au urzici
Și pe cap țepi de arici!

Nu!... Război fără durere:
Vreau în halbele de bere
Să 'mi bag botul cu plăcere.

Și a spumelor ostire
Ca la Milcov, cu grăbire
Să o sec dintr'o sorbire.

Și vreau sticlele cu vin,
Care ș'alea îmi convin,
Plin de chef să le declin.

Și mai vreau: misterioase
Să am lupte bădănoase
Cu femeile frumoase.

Piept la piept, gură la gură
Ochi în ochi plini de căldură,
Să mă lupt peste măsură.

Mii de rani dacă mi-o face,
Asta luptă mult îmi place
Și cu ea nu cad la pace.

Î războiul nebunie,
Dar așa îmi place mie
Cât mai lung d'ar fi să fie!

N. Ține

de taifas. Ar trîncâni, dar n'are cine să-l asculte.

„Ce face Alfons Ludovicovici?” întrebă dînsul pe servitor.

„Domnul își face geamantanul”.

„Ia poftim ce nerozie gogonată, Doamne păzește!” zice Camișeff și se duce în odaia francezului.

Chambellan șade jos, pe dușumea, în mijlocul odăcii și împachetează, cu mâinile tremurînd, într'un geamantan, rufe, sticlețele de parfum, cărțile de rugăciuni, bretelele, cravatele. Toată ființa lui elegantă, geamantanul, patul și masa, toate arată o sensibilitate aproape feminină. Din ochii lui mari, albaștri, picură lacrimi grele pe geamantan.

Camișeff stă o clipă, îl privește și apoi întreabă:

„Unde vrei d-ta să te duci?”

Francezul tace.

„Vrei să pleci?” urmează Camișeff.

„Bine, cum poftesti... Eu nu te o-presc. Dar un lucru mi se pare ciudat: cum o să călătorești d-ta fără pașaport? Asta mă miră foarte mult! Știi bine că ți-am prăpădit pașaportul. I-oi fi rățăcit printre alte hărtoage și acum ia-l de unde nu-i... Și știi că la noi nu merge fără pașaport. N'ai să faci nici cincisprezece și te-a și înghesat poliția”.

Chambellan ridică sus capul și se uită necrezător la Camișeff.

„Da, da, ai să vezi d-ta! Poliția te simte din ochi că n'ai pașaport, și pe urmă numai decât începe: „Cine ești d-ta?” „Alphonse Chambellan”. „Am înțeles, boerule! Ia poftim nițel la plimbare, cu duba până în Siberia, că doar nu-i așa departe!”

„Cred că glumești?”

„De ce să glumesc? N'am nici un motiv! Dar să iei bine seamă! Când te-o înhăța să nu te scâncești și să nu-mi trimiți mie scrisori peste scrisori! Eu unul n'am să mișc nici degetul cel mic când te-or duce pe-aici, cu lanțul la mâini și la picioare!”

Chambellan sare în picioare și a-leargă palid, cu ochii holbați, prin odaie, de ici-colo.

„Cum mă nenorocești d-ta pe mine!” strigă dînsul și se apucă cu mâinile de cap, disperat. „Of, Doamne, Doamne! Blestemat fie ceasul când mi-a trăznit gândul afurisit să-mi părăsesc țara!”

„Na, na, na... am glumit, omule!” zice Camișeff cu un glas mai blînd. „Ce dracu, bre, nu pricepi de glumă? Cu d-ta nici nu mai poate omul să vorbească!”

„Dragul meu!” se scâncește Chambellan care se simte mai liniștit. „Îți jur că țin la Rusia, la d-ta și la copiii d-tale... Mai bine să mor decât să te părăsesc pe d-ta! Dar când eu făcurea verbă îmi sfâșii inima!”

„Ia te uită ce om nătâng! Bine, dar de ce să te simți d-ta jignit pentru că eu înjur pe francezi? Pe cine nu înjurăm noi oare? Ce-ar mai fi dacă s'ar apuca toți să se supere! Strașnie slăcău îmi ești, n'am ce zice! Ia dreptă pildă pe arendașul meu Lazar Isachici. Il fac cu ou și cu oțet, îi zic jidane și nătâflețe, îi pun urechi de măgar... și cu toate astea nu se simte deloc jignit!”

„Dar acela e un suflet de rob! Pentru o copeică e în stare să îndure ori ce umilință!”

„Na, na, na... Acuma ajunge! Vine la masă! Și facem pache!”

Chambellan își pudrează obrazul plîns și se duce cu Camișeff în sufragerie. Întăul fel se mănâncă în tăcere; după al doilea însă reînțepe aceași poveste și astfel suferințele lui Chambellan nu se sfârșesc niciodată.

Trad. de L. Rebreanu

SPAIMA

— Farsă într'un act —

de IOAN DRAGU

PERSOANELE:

Domnul Rașcu
Doamna Rașcu
Domnul Sineanu
Doamna Starbacovici

ACT UNIC

Scena e împărțită în două. În dreapta e o sufragerie: masă de stejar, scaune și bufet modern-style. Draperie groasă, covoare moi. În stînga e un salonas-fumoir: măsuțe cu bibelouri amestecate cu flori de tot felul. Fotolii joase, dormeză, oglindă încadrată de plante agățătoare, aspect general de confort burghez îndulcit de o aranjare care denotă mîna unei femei. Parchetul e acoperit cu un covor alb. Într'un colț al salonasului e un palmier mare; pe lîngă pereți vase cu flori puse pe tripieduri. Pe măsuțe alte vase de cristal pline cu buchete de tot soiul. Cele două odăi comunică printr'un geamlie îngust, acoperit cu o draperie. Ușa în fundul sufrageriei; altă ușă în fundul salonasului.

SCENA I

Domnul Rașcu, Doamna Rașcu

(Domnul și doamna Rașcu stau în sufragerie la masă. El e bine dispus și mîncă cu poftă; ea stă serioasă și abia gustă.)

DOMNUL (cu gura plină). — Nu ți-e foame?

DOAMNA. — De ce?

DOMNUL (rîzînd). — Mă 'ntrebă în loc să-mi răspunzi; se cunoaște că ești femeie...

DOAMNA (întepată). — Ți-ar plăcea să fie un răspuns de bărbat?

DOMNUL. — Bune sunt cotletele astea!... fripte tocmai cât trebuie. (apasă pe collet). Uite, apăs și iasă singele.

DOAMNA (dându-și farfuria la o parte. Hm! Poftim!...

DOMNUL. — Ce mai ai?

DOAMNA. — Am că nu mai pot mânca... Mi-e scîrbă.

DOMNUL. — Mă mir... (convins). E o carne excelentă (înghite o bucată mare).

DOAMNA (voind să se scoale). — Prefer să mă duc dincolo.

DOMNUL (mirat). — Ei!.. Da de ce?

DOAMNA. — Fiindcă modul tău de a vorbi îmi tae pofta.

DOMNUL (mai mirat). — Ce mod?

DOAMNA. — Te-ai apucat să a-leşi cotletele, ca să le vezi singele și ca să vorbești de... carne... la masă.

DOMNUL. — Asta-mi place!.. Nu știam că nu se cuvine să vorbești de carne, mai ales la masă.

DOAMNA. — Cuvîntul ăsta „carne” e scîrbos!

DOMNUL (înghițind o bucată mare). — Eu nu găsesc! (Țăcere).

DOMNUL (roșu la față). — E cam cald aici!.. Nu mai pot!..

DOAMNA. — Cine te pune să măninci prea mult.

DOMNUL. — Poftim!.. Prea mult!.. Auzi, două ouă fierțe și cotletele...

DOAMNA. — Plus două felii de pîine numai cu ouăle.

DOMNUL. — De, dragă, măninc și eu ouăle cu pline... ca toată lumea. Nu puteam să-mi moi degetul în ou și să-l sug. Nu e așa?

DOAMNA (indiferentă). — O!.. nu zic nici da nici nu. Constă un fapt și atât tot. (Domnul dă din umeri). Zici ceva?

DOMNUL. — Nimic... Ah! iar cartofi prăjiți!.. Uf! sunt condamnat să măninc cartofi zilnic pînă oi muri.

DOAMNA. — Ce vrei atunci să-ți gătesc?

DOMNUL. — Orișice altceva!.. Nu se mărginește mîncarea la cartofi.

DOAMNA (ironică). — Frumos dejun!.. (Țăcere).

DOMNUL (vrînd să schimbe vorba). — Am întîlnit ieri pe Sineanu... mi-a spus că vine azi să ne vadă înainte de a pleca la Viena...

DOAMNA. — Ah!.. Și-ai uitat să-mi spui!..

DOMNUL. — Ba n'am uitat de loc odată ce...

DOAMNA (întrerupîndu-l). — Știu. Te gîndești întotdeauna în ultimul moment. Asta probează graba pe care o ai ca să-mi faci vre-o plăcere.

DOMNUL (rar). — A! Va să zică e o plăcere mare pentru tine vizita lui Sineanu...

DOAMNA (enervată). — Nu vorbește de el. Zic în general, orice plăcere... Cauți ceva?

DOMNUL (întinzînd brațul). — Salata. (Se servește. Doamna îl privește mîncînd în tăcere).

DOMNUL (strîmbîndu-se). — Bre! da mult oțet mai are salata asta!

DOAMNA. — Nu-i decît o lingură de oțet pe lingă opt de unt-delemn.

DOMNUL. — Ei, eu am nemerit tocmai lingura de oțet, pe semne.

DOAMNA. — Cu un cuvînt mă acuți pe mine că n'am amestecat salata?

DOMNUL (strîmbîndu-se). — A!.. (se aude pocnînd ceva între dinții lui).

DOAMNA. — Ce mai e?

DOMNUL (cu lacrămile în ochi). Un grăunte de piper... rătăcit în salată. (strănută tare).

DOAMNA. — Mi se pare că ai gaturai.

DOMNUL (strănutînd de patru, cinci ori pe rînd). N'am nici un

ȚE-AI DUS!

*Cum te-ai grăbit să pleci și-ai pus, de voe,
Aidă departare între noi,
Și nici măcar o clipă, numai una,
Nu ți-ai trimis privirile 'na; oi.*

*Tu n'ai simțit cum te petrec cu ochii?
Nici vântul, la ureche-și murmurînd,
Nu ți-a șoptit că stau în colț de stradă
Și te 'nsoțesc c'o sărutare 'n gînd?*

*Te 'ntorce iar, te 'ntorce iar cu bine,
Ademenit de dorul meu pribeag!...
Orcînd va fi să vii, să știi — iubite —
Că te aștept, te-aștept cu nespun drag!...*

Ana Codreanu

gaturai... Este... (strănută) e... (strănută) e blestematul ăla de pi... (strănută) per...

DOAMNA (ironică). — Pe care pretinzi că l'ai înghițit?... Hm! ciudat! (Domnul nu răspunde, tae o bucată de cașcaval și mănincă).

DOAMNA. — Ai răspuns Anetii Strabacovici?

DOMNUL. — Anetii Strabacovici?... De ce? (întinzînd mîna). Dă-mi te rog zahărul... Ce răspuns aveam să-i dau Anetii tale?

DOAMNA (dîndu-i zahărul). — Cum! Nu știi că trebuia să-i răspunzi dacă mai mergem sau nu mine seară la teatru?

DOMNUL. — La teatru?... Nici că m'am gîndit... (Dînd la o parte zahărul). Ți-am cerut zahărul pisat, nu cel în bucăți...

DOAMNA (întepată). — Nici de alîta lucru nu ești bun... să faci un nenorocit de comision. (Îi întinde zahărul pisat, strîmbîndu-se cu un fel de desgust).

DOMNUL. — De ce te strîmbi?

DOAMNA. — Nu mă strîmb... Dar alît zahăr pus pe cașcaval e cam...

DOMNUL (surzînd). — Cam?

DOAMNA. — Scîrbos.

DOMNUL. — Oh! exagerezi!.. N'ai idee ce gust bun dă cașcavalului zahărul. Intrebă pe toți adevărații amatori de „șvaițer” și pariez că nouă din zece vor zice că sunt un...

DOAMNA (între dinții). — Nărod.

DOMNUL (surzînd). — N'am auzit ce-ai spus... Nu zău, rău faci că nu guști și tu puțin din amestecul ăsta al meu, înainte de a-l eritica. Înghite repede bucăți de caș-

caval pe cari la tăvălește în zahăr).

DOAMNA (ironică). — Dacă nu ți-e de ajuns, mai avem un kilogram de brînză de burduf.

DOMNUL (grațios). — Merci, nu-mi mai trebuie... deocamdată. (Țăcere).

DOAMNA (bătînd nervoasă cu degetele în farfurie). Mai măninci?...?

DOMNUL. — Mai măninc... De ce măntrebi?

DOAMNA (resemnată). — Fiindcă atunci cînd vei isprăvi, o să putem trece dincolo în salonaș.

DOMNUL (punînd în grabă cașcavalul și zahărul pe o bucată de pîine și pregătîndu-se să se scoale cu ea în mîna). La ordin, draga mea... te urmez!

DOAMNA (arătînd pîinea). — Cum? Iei și pîinea cu tine?... Alît mai trebuie. (Disprețuitoare). Mă-nîncă aici pînă isprăvești.

DOMNUL. — Vezi ce rău e într-o căsnicie ca unuia să-i fie foame și celălalt să stea privindu-l cum mănîncă.

DOAMNA (privindu-l cu dispreț). Nu te privesc de plăcere... Te suport de nevoie.

DOMNUL. — Destul că mă jenează supravegherea asta. Sunt silit să măninc în grabă.

DOAMNA (ridicînd ochii la cer). Auzi în grabă!.. Dar e aproape un ceas decînd stăm la masă!

DOMNUL. — Cînd zic în grabă, vreau să spun...

DOAMNA. — Contrariu... Ne-am înțeles!

DOMNUL (sculîndu-se). — Bine, draga mea, am isprăvit. (Doamna trece mîndră în salonaș urmată de domnul).

DOAMNA. — Dacă ai fi fost politicoș, m'ai fi lăsat pe mine să mă scol întîi de la masă...

DOMNUL (buimăcit). — Dar îmi ziceai tot tu să mă grăbesc. M'am sculat așa iute crezînd că... (văzînd că doamna a luat o carte și nu-l mai ascultă, tace și servește cafeaua pe care a dus-o un servitor).

DOMNUL (punînd o ceșcă de cafea pe măsuta lingă care șade doamna). Uite-ți cafeaua...

DOAMNA (fără a lua ochii de pe carte) Merci... Știi că nu mai beau...

DOMNUL. — Pardon. Dacă ași fi știut, nu te-ași mai fi servit... Și, de ce nu mai bei cafea?

DOAMNA. — Fiindcă mă făcea nervoasă.

DOMNUL. — A!.. Ei bine, draga mea, dacă n'ai decît motivul acesta, faci rău. Căci, la dreptul vorbind, nu văd nici o... diferență apreciazabilă între starea ta înainte de a te lăsa de cafea și cea de acum.

DOAMNA (printre dinții). — Grossier personnage!.. (continuă cititul. Domnul își bea cafeaua dintr-o înghițitură, deschide gura ca și cum ar vrea să spue ceva, face apoi zîmbind un gest de renunțare, se plîmbă puțin, apoi se așază într'un „balançoire”, legă-mîndu-se în vreme ce-și aprinde țigara).

DOAMNA (privindu-l pe deasupra cărții). Ții cu orice pret să te legeni așa în scaunul acela?

DOMNUL (aspirînd cu plăcere fumul). — Țiu, fiindcă îmi ajută digestia.

DOAMNA. — Da?... Pe mine, mișcarea asta continuă, după ce ne-am sculat de la masă, mă amețește.

DOMNUL (oprîndu-se din legănare). Uite, îți fac pe plac.

DOAMNA. — Merci...

DOMNUL. — Nu cumva vrei să arunci și țigara?

DOAMNA. — Poftim! Ai aerul să pozezi în victimă.

DOMNUL. — Hm!

(Va urma)

SĂGETE

Lui I. G. B.....
compozitor muzical

*E renumit compozitor;
În compoziție e tare;
Dar toate cântecele lui
Se cîntă'n săptămîna mare!*

Unui practicant (adică fost
căci s'a retras după câteva
zile din serviciu).

*Cu un gînd intrase Ygret
Practicant la farmacie,
Dar ieși cînd se convinsese
Că nu-i leac pentru... proști!*

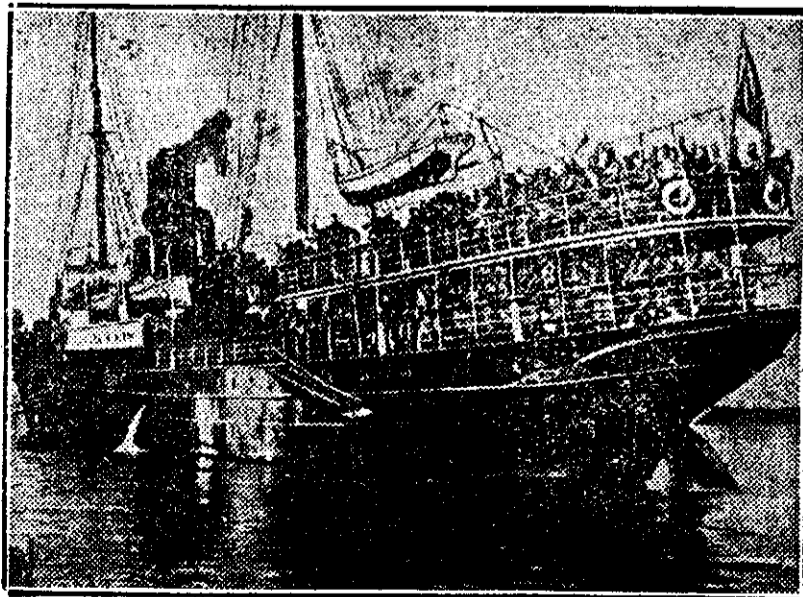
Unui croitor

*Îți ceruse odată Mița
Să-i croești și ei ceva,
Iară tu, luîndu-ți metru
Ai croit-o chiar pe ea!*

Filosoful
(Definiție)

*Un filosof, e un nebrun
Ce toată viața se trudește,
Ca să-și câștige nume bun,
Dar tocmai cînd nu mai trăiește*

L. Guba-Rebiano

Un transport de trupe franceze spre Dardanele

M. S. REGINEI MARIA

Cu ocazia vizitei familiei regale la Galați, d. C. Z. Buzdugan a avut onoarea de a fi prezentat Suvveranei, căreia i-a înmănat următoarea poezie:

LEGENDĂ: „Domnița înaintă fără teamă, ținând în mână lampa minunată, într'alta nepurtată sfârșită, cu care atingând-o, usa se deschise, pe când flăcările sălbatice înspăimântate se ghemuiau la pământ urlând. Printre lespezi lăstăreau tufșuri de trandafiri mai roșii ca orice pe lume. Apa șanțului era acoperită cu nuferi albaștri. Pe lângă zidurile albe se ridicau bujori rumeni... Florile cari creșteau prin curte n'aveau altă față de cât viorie... Trecu printre morminte mângâindu-le, în amintirea celor adormiți acolo, pe vecie... Din mijlocul unui lac întunecos se înălța, neatins de nici o mână, un erin frumos, din calicelul cărui izvoră o lumină strălucitoare ce se revărsa pretulindeni... Din „Crinul Vieții“ de REGINA MARIA.

III
Și'n drum, trecând printre morminte
Duios, gramazul Tincoroi
Și mângâi lin, cu șoapte sfinte
Tărina mindrilor eroi.
Noi Te-am văzut, Domniță bună,
Veghind la căpătâiul lor.
Pe fruntea lor punând cunund
Din floarea cea mai scumpă Tie
— Cununa vitejilor —
Regina Marie!

IV
Da, ai atins cu floarea sfântă
Blind, sufletele românești,
Și Neamul bine Te-cuvântă.
Și știi și Tu ce dragă'i ești.
„Ci'n sufletele-acestea, iată,
S'aprinde sfântul ideal,
Iar Tu, Regină adorată,
Le dai avânt și poezie
Să 'nvîngă fatnic orice val,
Regina Marie!

V
C'avem și noi un Crin al vieții
Cel fine ascuns un zmeu păgîn;
Suspîn'd'n dorul lui poezii,
Profesii Neamului Român.
Balauri, tigri lei, pantere
Cu ochi sălbateci stau de strajdă.
— Ci 'nnașă floarea cu putere
S'aprinzi străbuna vitejie,
Și toți pieri-vor ca 'ntro vrajdă,
Regina Marie!

VI
Căci ești Domnița 'ncântătoare
Ce poartă floarea fermecată
Cu care se deschid răvoare
Și porți ca din „A fost odată...“
Și iată nuferi mari albaștri
Și trandafiri, și lămliță,
Și rumenii bujori sihaștri,
Și toată scumpă'Ti Românie.
Te 'ntimpînd cu drag, Domniță,
Regina Marie!

C. Z. Buzdugan
Galați, 6 Sept. 1915

Regiment francez înaintând spre linia de bătăie

I
Tu ești Domnița 'ncântătoare
Ce poartă floarea fermecată,
Cu care se deschid răvoare
Și porți ca din „A fost odată...“
Și iată nuferi mari albaștri
Și trandafiri, și lămliță,
Și rumenii bujori sihaștri
Și toată floarea viorie, —
Te 'ntimpînd cu drag Domniță,
Regina Marie!

II
Balauri, tigri lei, pantere
Stau strajdă la aceste porți;
Dar e o magică putere
In floarea sfîntă care-o porți.
Pierit-au mulți în crude ghiare
Și'n cîmîlir, aci, zac vieții;
Dar tu supui și-aceste fiare
Și-ajungi — divină bucurie! —
La luminosul Crin al vieții.
Regina Marie!

EXTAZ de EMIL MAUR

...Era într-o noapte de primăvară
Rătăceam pe aleea de liliac înflorit
dintr-o grădină publică, îmbătându-
mă de parfumul ce plutea, în ju-
ru-mi.

Noaptea era albă, atât de albă încât
părea că se revărsa ziua. Lumina
palidă, o mare străvezie de sidet vi-
bra în tot văzduhul, revărsându-se în
valuri de botelă argintie peste gră-
dina adormită, în care domnea mis-
terios o pace solemnă. Mă plimbam
pe alee, printre copacii poleși de
raze — și contemplând bolta înste-
lată, simții că se deșteaptă în mine
durerile pământului, din care m'atn
născut; — durerile pământului în-
treg, ce învăluit în giulgiul de lumi-
nă al astrilor străini, privea prin o-
chii mei spre dansii, își amintea de
propria-i strălucire de demult, și în-
durerat de pierderea splendorii din
trecut, întunecat de jalea părerilor de
rău, îndreptă chipul stins de astru
mort spre luminosii săi tovarăși,
zâmbindu-le.

În depărtare, o vioară cânta intris-
tător și dulce „Miserere“. Notele tre-
murătoare, cu induioșări adânci, ve-
neau pe undele de aer cald și tre-
ceau plutind în lenevoasă legănare
prin aleea albă, parfumată, în care
zefirul se juca drăgăstos cu florile de
liliac.

Uimit de frumusețea buchetelor, ce
tremurau pe crângi, înfiorate ca de un

vis, el s'apropia îndrăgitor de ele, le
desmierda petalele, le fermeca cu
șoapte de iubire... și răpindu-le su-
fletele de parfum, zbură apoi, luân-
du-le cu dansul, nepăsător că zorii zi-
lei le vor găsi înălțurate, iar seara,
vestede de dor. Urmat de tainice sus-
pine, îndrăgostitul nestatornic, zbură
mereu spre noi buchete, mai tinere,
mai fragede și mai neștiutoare. Ne-
vinovăția lor murea otrăvită de să-
rătura lui.

Părea că primăvara își sărbătorește
tinerețea în noaptea cea căci prea
bogat se investimantase cu scumpe-
le-i podoabe.

Eram singur. Ochii ridicați spre
cer, țesuseră din raze o punte lumi-
noasă, peste care inima mea intris-
tată își trimitea spre stele, doruri ne-
înțelese.

Gândurile, cari leagă țărâna de u-
nivers și ne hrănesc simțirile prea
mărginite, cu frumusețile eterne din
albastrul necuprins, — pluteau și ele
libere și fericite printre luminile ispi-
titoare ale tainicilor lumi din înălți-
me, — și-mi înfiorau din când în
când, trupul ce tresărea. Eram pă-
truns de simțiminte, cari încă n'au
cuvânt.

Robit de un extaz de adorarea ce-
rului, simțeam cum simți și în clipa
supremei voluptăți a învesnicirii prin
iubire, că în gândurile ce se desprind
din mine, e chiar ființa mea. Părea
că, setea de-o viață nouă în alte lumi
de sus, aflase în iubirea ei cercască,
prin sufletu-mi o nouă cale de con-
cepere a vieții — și intrupând ființa

mea întreagă, în gândurile ce se a-
vântau din el spre înălțimi, mi-o
lăsa să fie dusă pe un astru, ca să
mă nasc apoi din ele, acolo sus, în
lumea lui.

În sufletu-mi imprimăvărat, de-aici
de jos, izbucni vulcanic o conștiință
nouă și supraomenească, iar din vă-
paia ei strălucitoare, coborî un eu
din viitorul depărtat, în eul meu de
acum. Infrigurat de fiorii măreției
clipelor acele, privii la forma ome-
nească prea învechită, în care viețu-
iau ca într'un străin, și care mă în-
chideau într'însa, ca într'o temniță
rămasă din vremile străbune. Sim-
țeam că nu trăesc în mine, ci în-
tr'un om necunoscut. Doream alt
corp, mai liber, mai ușor, ca să pot
trece prin văzduh, să mă urc pe ur-
ma gândurilor mele până dincolo de
stele.

În aiurarea mea mi se părea că mă
atrage cerul, și într'o clipă de suprem
avânt, am încercat, în adevăr, să urc
în aer călcând peste legea ce-mi lea-
gă trupul pe vegnicie de pământ.

Dar mi-a oprit în aer primul pas, o
voce, ce striga în adâncul meu, po-
runcitoare: „Oprește-te! Oprește-ți
dorul tău nebun! Oprește avântul
tău. Dumnezeuia nu coboară în noi
decât ca să zădească doruri și piere
apoi, luând cu ea puterea îndeplini-
rei lor. Ești prea mult om — și dacă
nu simți decât o clipă, Dumnezeuia
în tine, e o nebunie să încerci să faci
și tu, ce încă n'a făcut, de căl un
singur om și acela a fost Omul-Dum-
nezeu.

Puternice și grele sunt lanțurile ne-
văzute ce te leagă de pământ. Nu
poate omul să le rupă cu pământes-
tele-i puteri, iar zeii cu puteri cerești,
ce sfarmă toate, azi nu mai vor să
viețuiască în noi, temându-se de cru-
ce și muntele Calvar!

Nu mai nutri cu speranțele vieții
tale omenești, nebunia dorurilor
dumnezeiești sădite în tine. Lasă-le
să moară dacă nu vrei să suferi, să
plângi și să pieri de disperare.

Glasul tăcu.
Mi se îngreuiase trupul de oboea-
lă și privii nedumerit în juru-mi, ca
după un somn adânc.

Mă recunoscui din nou în mine. A-
junsesem fără să știu în fundul a-
leei.

Nimeni. Pretutindeni liniște.
O bancă din apropiere îmi aminti
nevoia de odihnă. M'am așezat, am
închis ochii și începui să-mi
mint dorurile cu mângăerea viselor.

Clopotul unui ceas își repeta în de-
părtare sunetele-i plângătoare, în cari
vibra tristețea vremelniceii fericirii și
nădejdea sfârșitului durerilor.

Maiestatea tăcerii își reînceptu
omnia tainică, înăbușind și ultimul

ecou al celor zece silabe târăgădate
ale vestitorului vremii.

Și pe coardele simțirilor liniștite,
pe cari prezentul încetase deocamda-
tă să vibreze, începu să intoneze încet,
încet, trecutul, melodia nemuri-
toare a cântecului amintirilor.

NOAPTE PĂGANĂ

Anny D'Estrella

E noapte păgână afară și vântul
Lovește 'n cadență al meu geam deschis,
Și tremură geamul, făcînd simfonie
D'afară să-mi pară un cânt din abis

Auzi acum vântul? Dece oare gemu,
Când trece în drumu-i prin frunze de
top;
De par'e-ar fi moartea ce sună din oaze
Mereu după pradă dînd fuga 'n galop.

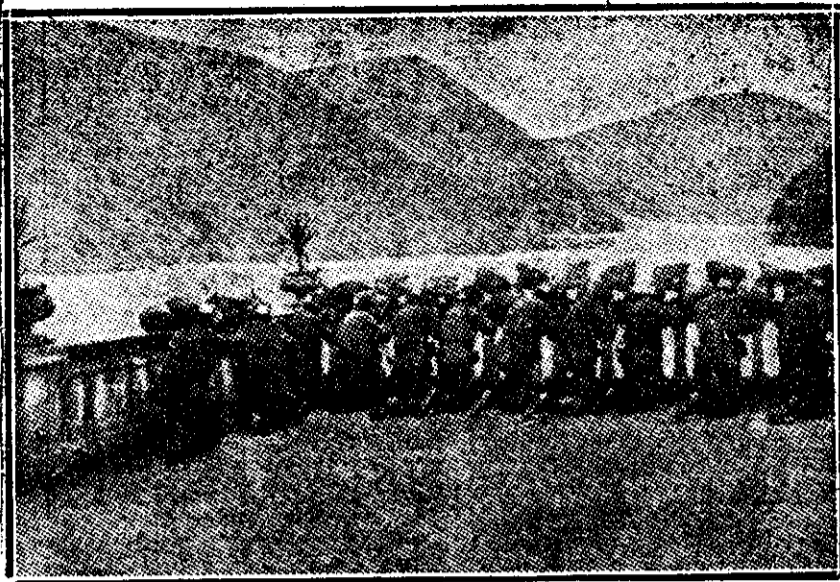
E noapte păgână și luna se-ascunde,
Prin norii cei negri ce tot se'ntesc
Și palide umbre alcargă într'una:
Mi-apar înainte, și cresc și descresc

Mă simt ca de piatră în astă natură;
Adănc gemu vântul, cu el gem și eu
Un dor am ca'n noaptea aceasta
Să sbor colo 'n pacea mormântului meu.

I. I. Biciola

Soldați francezi în tranșee, la
adăpostul proiectilelor

Trupe austriace trăgând depe terasa unei cafenele dintr-o localitate din Tirol

BEȚIVUL

NOVELĂ DE GUY DE MAUPASSANT

Vintul dela nord sufla furtunos, aducând pe cer nori grei de iarnă, mari și negri, cari aruncau în trecere asupra pământului răpăeli furioase.

Marea infuriată mugea și zguduia coasta, aruncând pe mai e-norme valuri, domoale și spumoase cari se spârgeau ca bubuturi de tun. Ele veneau încet de tot unul după altul, înalte ca munții, risipind în aer, sub vijelii, o spumă albă întocmai ca sudoarea unor monștrii.

Uraganul se îngrămădi în mica vale a Jporului, sufla și gemea, smulgând ardezia de pe acoperișuri, spărgând șresinile, dind jos coșurile, producând atîta praf în străzi în cît nu puteai merge de cît ținîndu-te de zidurile caselor.

Copii ar fi fost tîrși de furtună asemenea frunzelor și aruncați pe de-asupra caselor.

Bărcile au fost trase la mal de teama mării de a mătura plaja în plină marea, și cîți-va mateloți, ascunși îndărătul bărcilor culcați pe o coastă, priveau această minie a cerului și a apei.

Apoi ei porneau unul cîte unul, căci noaptea venea învăluind în întuneric oceanul turburat.

Doi oameni rămîneau încă; cu minile în buzunare, cu spatele încovoiat sub vijelie, cu bonetul de lînă tras pînă la ochi, doi pescari voinici, normanzi, cu barba aspră, cu pielea arsă de vijeliele spre ale mării, cu ochii albaștrii cu un punct negru în mijloc, acei ochi pătrunzători de marinari bari vād pînă la capătul orizontului, ca o pasăre de pradă.

Unul din ei zicea:

Haide, mișcă-te Eremio. Să mergem să jucăm domino. Voi plăti eu.

Celalt șovăi era ispitit de joc și de alcool, știind bine că el mergea să se îmbate dacă intra la Pomela, dar era reținut asemenea și de ideea, că nevată-sa e singură în cocioabă.

El întrebă:

S'ar zice că ai făcut prinsoare să mă îmbeți în fie-care seară. Spune-mi ce'i cu asta dacă tu plătești întotdeauna?

Și el ridea fericit la gîndul de a bea tot acest alcool pe socoteala altuia; el ridea cu un rîs de normand ce a cîștigat o prinsoare.

Mathurin, camaradul său, îl trăgea mereu de braț.

Haide, mișcă-te Eremio. Asta nu va fi o seară în care să te înțorci acasă fără ceva cald în burtă.

Ce crezi? Femeea ta îți va încălzi patul?

Eremia răspunse:

In seara trecută m'a pescuit din maștina d'inaintea casei noastre!

Și el ridea la această amintire de beție, și mergea încet spre cafenea.

Pomelei, a cărei vitrină iluminată strălucea; mergea tras de Mathurin și împins de vînt, incapabil de a rezista acestor două forțe. Sala joasă era plină de mateloți, de fum și de strigăte. Toți acei oameni, îmbrăcați în haine de lînă, cu capetele pe masă, vociferau pentru a se face ascultați. Cu cît intrau mai mulți băutori, cu atît gălăgia vocilor și ciocnitul dominurilor pe marmoră mărea zgomotul.

Eremia și Mathurin porniră să se așeze într'un colț, și începură o partidă, iar micile pahare de rachiu dispăreau, unul după altul în fundul gîtlejurilor lor.

Apoi ei juară alte partide, bînd alte pahare. Mathurin turna mereu, făcînd cu ochiul stăpînului, un om gras și roșu ca focul și care zimbea sub mustață ca și cum ar fi știut cine știe ce; și Eremia înghițea alcoolul, scofînd risete asemănătoare unor urlete privind pe cumătrul său cu un aer timpit și mulțumit tot odată.

Clienții începeau să plece. Și de fiecare dată cînd unul din ei deschidea ușa o lovitură de vînt intra în cafenea răvășind fumul de pipe, legănînd lămpile și făcîndu-le să pîlpiiie flăcările lor. Se auzea apoi din cînd în cînd o lovitură profundă a unei vagi prăbușiri și mugetele vijeliei urmau mereu.

Eremia, cu gulerul deschis, luă o poză de bețiv, un picior întins, un braț îl ținea în jos; și cu mina cealaltă ținea dominurile sale.

Au rămas singuri cu patronul care s'a apropiat plin de interes.

El zise:

Ei bine, Eremio, ăsta 'ți-aluneck în burtă?

Ți-ai improspătat forțele.

Și Eremia gingăvea:

— Așa și așa.

Cafegiul privea pe Mathurin cu un aer șiret.

El zise:

Și fratele tău, Mathurin, unde este la această oră?

Marinarul izbucni într'un răs-tăios:

E la căldură, nu te îngrijă.

Și amândoi priveau pe Eremio,

care punea triumfător dubla de șase anunțînd:

Iată sfârșitul.

După ce au terminat partida, patronul declară:

— Să știți feții mei, că eu o șterg să mă culc.

Vă las lampa și câțiva litri de băutura. Pe teighea sunt pentru douăzeci. Tu vei închide ușa pe dinafară, Mathurin, și vei pune cheia de-desuptul strășinei cum ai făcut în noaptea cealaltă.

Mathurin răspunse:

Nu te îngrijă. Ne-am înțeles.

Pomel strânse mâna celor doi mușterii întîrziți și se urcă greoi pe scara de lemn.

Timp de câteva minute, pasul său apăsat răsuna prin casă; apoi un scârțait greoi dovedi că se culcase.

Cei doi oameni urmară jocul; din timp în timp un suflu mai puternic al uraganului scutura ușa, făcînd să tremure zidurile, și cei doi băutori ridicau privirile ca și cum cineva ar fi intrat în căruciumă. Apoi Mathurin luă sticla de vin și umplea paharul lui Eremia. Dar deodată ceasul atârnat deasupra teighelei sună miezul nopții. Timbrul său răgușit se asemăna cu zăngănitul unei tîngire, și loviturile vibrară mult timp, cu o sonoritate de ferărie veche.

Tot deodată Mathurin se sculă, ca un matelot care și-a sfârșit cuartul.

— Haide, Eremio, trebuie s'o ștergem.

Celalt se sculă în picioare, cu multă greutate, își luă echilibrul sprijinindu-se de masă; apoi merge spre ușă în timp ce tovarășul său stîngea lampa. După ce fură în stradă, Mathurin închise duzgeana și zise:

— Ei, bunăseara, pe mâine.

Și dispăru în întuneric.

II

Eremia făcu trei pași, apoi oscilă, întinse mâinile, pipăi zidul care-l susținu și începu să meargă împiedicându-se.

În același timp vijelia dădea năvală în stradă, împingîndu-l înainte, făcîndu-l să alerge câțiva pași; iar cînd violența vîntului încetă, se oprea deodată, nemai avînd cine-l împinge, și începu să se hălăbănească pe picioarele sale nărvite de bețiv.

El mergea din instinct spre locuința sa, cum zbor păsările la cuib. În sfârșit își recunoscuseră parța și începu s'o pipăie pentru a

găsi broasca și a pune cheia înăuntru. Nu găsea de loc gaura și înjura cu jumătate glas. Apoi ciocni mai sus cu lovituri de pumn, chemându-și nevasta să vie să-i ajute:

— Melino! Ei, Melino!

Cum se sprijinea de clanța ușei ca să nu cadă, ca cedă, se deschise, și Eremia, pierzându-și echilibrul, intră prăbușindu-se în casă, și rostogolindu-se pe jos în mijlocul locuinței sale, simți deodată ceva greu trecîndu-i peste corp, apoi punându-se pe fugă în noapte. El nici nu mai sufla, bulmăcit de frică, pierdut într'o spaime îndrăcită, temîndu-se de străgoi și de toate lucrurile misterioase ale întunericului, așteptînd mult timp fără să facă o mișcare.

Și se așeză încet de tot. Așteptînd încă mult timp, și, însfîrșit încurajându-se, strigă:

— Melino!

Soția nu răspunse de loc.

Apoi o bănuială trecu prin tîd-va sa obscură, o îndoială indecisă, o presupunere vagă.

El nu crăcni de loc; rămase acolo, așezat pe pămînt, în întuneric, căutînd să-și adune ideile, croindu-și gânduri neterminate și tremurătoare ca și picioarele lui.

El zise apoi din nou:

— Spune-mi cine era ace'a, Melino? Spune-mi cine era. Nu-ți voi face nimic.

El așteptă. Nici o voce nu se ridica în umbră.

În acest timp, el raționă cu voce tare:

— Sunt pilit! sunt pilit! El m'a îmbătat așa, țopărlanul ăla; din cauza lui n'am venit. Sunt pilit!

Și reluă iarăși:

— Spune-mi cine a fost Melino, sau se va întîmpla o nenorocire.

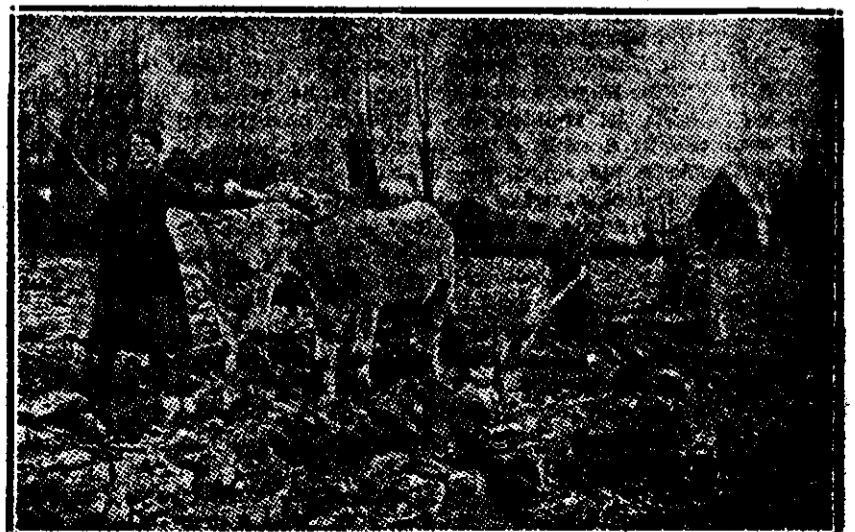
Apoi după ce așteptă din nou, continuă cu o logică înceată și încăpățînată de om beat:

— El m'a reținut la leneșul ăla de Pomel și chiar în celelalte seri, ca să nu viu. E un fel de complice al lui. Ah! stîrvule.

Încet se așeză pe genunchi. O mânie surdă îl frămînta, amestecându-se cu fermentația băuturilor.

— Spune-mi cine era ăla, Melino, sau te lovesc; te previu!

Se sculă în acest timp, tremurînd de o mânie fulgerătoare, ca și cum alcoolul ce-l avea în corp s'ar fi aprins în vinele sale. Făcu un pas, atinse un scaun, îl apucă, merse, recunoscuse patul, îl pipăi și

Femei la munca câmpului în Franța

simți în el corpul cald al femeii sale.

Apoi, inebunit de mânie, bombăni:

— Aha! erai aci, scârnăvie, și tu nu răspundeai de loc.

Și, ridicând scaunul ce-l ținea în pumnal său robust de marinar, îl scobori înaintea lui cu o furie exasperată. Un țipăt izbucni din culcuș; un țipăt pierdut, cavernos.

Apoi începu s'o lovească cu o furie nespunsă până ce biata femeie nu mai scoase nici un strigăt. Scaunul zbură în bucăți, dar un picior mai rămase bețivului în mână și obosit lovea mereu. Apoi deodată se opri ca să lovească iar.

— Veți spune care, cine a fost?

Melina nu mai răspundea.

Apoi rupt de oboseală, tâmpit, mâniș, se așază pe pământ, se lungi jos și adormi.

Când se făcu ziuă, un vecin văzând ușa deschisă, intră. El zări pe Eremia care sforăia pe jos, unde erau aruncate sfărâmurile unui scaun, și, în pat un amestec de carne și de sânge.

Trad. de Constantin A. I. Ghica

TREI SONETE

I

*Hai, suflăte, înfiripează-ți cântul,
Ușor să-l poarte barca 'n largă zăvă
Departă unde 'n lungă sărutare
Se înfrățește cerul cu pământul.*

*Să fie-un cânt de sfântă odorare,
În el să-ți picure întreg avântul,—
Pe-o liniștită odieră, vântul
Să poarte 'n săvi vibrațiile clare.*

*Și, desrobît de bulgăru' de tină,
Ce 'ncătușat de-atâția ani te ține,
Înalță-te spre culmile senine*

*Scaldă-te 'n valuri calde de lumină;
Înalță-te spre slăvi amețitoare,
Acolo unde-i pace și visare!*

II

*Ascult un cântec blînd de mandolină
În pacea dulce-a unei seri de vară,
Și 'n sufletu-mi simțesc cum se
strecoară
în picuri armonia lui divină.*

*Atîta farmec par'că mă 'nfoară...
Curg notele pe strune și suspină,
Și-așa-i de calmă noaptea și sentină
Și ne zîmbesc din ceruri ochi de
pară!*

*La glasul fermecatei melodii,
Altar îmi pare sufletul — înbito —
În care ard nestînsele făclii.*

*E-o melodie-acolo mult mai sfîntă.
Apleacă-ți tu pe pieptu meu urechia
Te cântă 'n inimi dorul meu, te
cântă!*

III

*Când se așterne noaptea peste sate
Îmbrobodînd în negru vâl pământul,
Tresare sufletu-mi și-și ia avântul
Cîntînd, spre zările îndepărtate.*

*Și-atît de dulce-i și sfîlnic cântul,
Ce se'nfrîpă 'n taină pe 'nserate!..
Spre cer înalță dorurile toate
Un imn de preamărire către sfîntul.*

*Ca 'n fața creștineștelor altare,
Îngenunchez în mută adorare,
Slăvindu-ți, doamnă, a ta puternicie*

*Scănteii de argint din larguri luna
ninge
Iar cântul meu plutește și se stînge
Ca un acord pierdut în simfonie.*

G. Niwloscu-Nevaci

Trupe engleze transportate cu pluta pe coastele peninsulei Galipoli

Moaște istorice la Isonzo

Mormântul regelui Franței Carol X de Bourbon

La o depărtare de cîțiva kilometri de Gorizia în Trentino, se află pe coama unui „munte minăstirea Franciscanilor Cartagnavizza. De pe terasa ei se vede întreaga vale a râului Isonzo între munți acoperiți cu zăpadă și între Adria albastră și lângă Monfalcone. Monastirea însăși n'are mare însemnătate, capela este însă în schimb covârșitor de bogată.

Arhitecții au pus din belșug marmoră de diferite culori, făcînd icoane, embleme, blazoane și profunde sentințe sepulcrale.

O ușă simplă de fer duce la estrea din Capelă. Coloarea ei e neagră: simbolul morții. Deasupra ușii s'a sculptat o stemă, lipsită de orice podoabă heraldică. Lîngă ea se află o coroană regală. Stema este a familiei regale franceze Bourbon. Lucru curios: Cei trei crini ai regilor francezi lîngă albastrul Isonzo. Aici dorm somnul cel de veci ultiimi Bourboni regali morți în exil, ca niște ruine omenesti ai unei puternice și strălucite familii.

Un călugăr parisian deschide ușa de fer. El ține în mînă o făclie de ceară. Scara e înclinată. Un vestibul se deschide, poadeala lui de marmoră neagră. Domnește o tăcere profundă. La lumina făcliei recunoaștem: Aur și atlas, stîndardele din epocile de mărire ale Franței. Și deodată auzim vocea aspră și monotună a călugărului care citește cuvintele de pe frontispiciul de marmoră:

„Celui mai bun dintre toți regii Majestății Sale Carol X și familiei sale a fost făcut acest cavou de către frații ordinului”.

Coridorul spre criptă trece printru stîndarde prăfuite. Și acest coridor este încărcat cu podoabe biseriesi, cu mirezme ceremonioase pentru cultul morților.

Bolta sombră este imponentă în singurătatea ei, ca și mormîntul Mediceilor din Florența, sculptat de Michelangelo.

Șase sarcofage gigantice din piatră fără podoabe se odihnesc ca niște lei cari dorm întinși. Candelabre de bronz atîrnă legate cu lanțuri de plafond.

Ele sunt stîșe.

Deasupra sîrșilor însă plutește, ca o icoană vizionară, o coroană regală de aur, pe care se reflectează razele slabe ale făcliei călugărului. Aici nu există nici un cuvînt despre fapte sau istorie, și nici un trofeu nu atîrnă.

Pe partea stîngă se află una lîngă alta literile:

„M. Th.“ „C. X“ „L. XIX“

Aceasta însemnează: Maria Teresia, ducesă de Angouleme, nefecita fiică a nenorocitei regine Maria Antoanetta; Carol X, și Ludovic XIX, fiul său, soțul Mariei Teresia, duce de Angouleme și numit din grația curtenitor săi rege al Franței.

Mai multă compătămire inspiră amintirea la Maria Teresia. Iubită mai puțin de mama ei, decît fratele ei, brutalizată, desprețuită și torturată ea fu predată după o lungă captivitate, rudelor ei.

Ea se căsătorii în curînd cu na însemnatul Ludovic, și aștepta cu mare dor să se urce steaua familiei și ducea o viață demnă de compătimit a principilor detronați. Mai înainte ca să moară ca bătrînă de 73 ani, ea văzu urcarea pe tron a împăratului Napoleon III.

Împăratul Napoleon I cel mare zicea despre ea: „Principesa aceasta este unicul bărbat din familia regală a Bourbonilor; o campioană a ideii dinastice”.

Ea nu putu să transmită această idee dinastică asupra propriului ei copil, dar pe nepotul ei, contele de Chambord, îi crescu în această idee.

Dar nici acesta nu se urcă pe tron. El fu numit Henric V și scriul său care se află lîngă celelalte trei poartă coroana regală de aur. El fu un descendent fără glorie, rămășița unui neam prăpădit. Sub coroana sa se odihnesc soția și sora sa, cari fiind în viața n'au fost în stare să ridice vechea splendoare a familiei.

Cornelia Scurtu

Viața artistică și literară

Piese de teatru, în versuri, sau în proză apar mereu. Este fără îndoială această activitate literară într-o perfectă logică cu momentele, pline de tensiune, gata să transforme toate energiile în faptă. Piese în versuri, sau în proză transformă o parte din voință în faptă implinită și de acea scriitorii, cari nu-și mai pot opri gândurile, le îmbracă în forma teatrală a pieselor.

De pildă „Povestea vorbeii” și „Comoara” de M. Vasilescu; „Revoluția”, dramă istorică în 4 acte, ai cărei eroi sunt Horia, Cloșca și Cișina de Gabriel Fulger; Cealaltă lege de Al. Sabaru. Notăm documdată numai pe acestea, întrucît ne-am oprit atenția unele prin ușurința cu care sunt versificate; altele prin preocuparea de a dramatiza o anumite categorii de situații, care

n'au apărut mai în nici o piesă românească. Desigur autorii dramatici nu scriu numai cu intenția ca piesele lor să vadă lumina rampelor; mulți dintre ei, simt o nevoie sufletească să ia contact cu publicul prin forma de-a scrie teatru.

Nu-i îndepărtată vremea, când un singur teatru în București era adeseaori prea mult.

S'ar deduce de aci, că publicul bucureștean a început să simtă nevoia unor emoții de artă mai ales, — aceasta în cazul cînd teatrele ar fi numai localuri care să determine emoții de artă. Dacă însă considerăm manifestările teatrale și prin unghiul de vedere al scoalei instructive, pe care trebuie s'o exercite, atunci publicul bucureștean câștigă fără îndoială pe fiecare zi un surplus de educație sentimentală. S'a făcut însă și observațiunea, că „în ceste împrejurări dramatice” — expesiunea a devenit consacrată — publicul prea petrece la teatru și cinematograful.

Observațiunea nu credem să porneasă dintr'o judicioasă apreciere. De cât alte petreceri, e preferabilă petrecerea la teatru, unde dacă nu se face prea multă școală, fiindcă natura pieselor o elimină, se desprinde vrînd nevrînd din ele un șir de preocupări care coroborează cu grijile mai mari ale fiecărui spectator de teatru și cinematograful și aceasta e satisfăcător.

Altare nouă este titlul unui volum de versuri al poetului M. Cruceanu.

Cruceanu este unul dintre scriitorii manierati, poate prea manierați, care se numără în rîndurile reprezentanților poeziei nouă.

Poezia lui Cruceanu se remarcă printr'o grijă deosebită de formă și un ritm adeseaori original. Inspirația tresare uneori în lucrările lui Cruceanu, dar se împiedecă brusc de migala găsirii unui cuvînt de efect.

Colaboratorii nostri Ion Vastulescu își va aduna poeziile publicate, într'un volum, care va apare în curînd.

CASA DE SANATATE

— SPECIALA PENTRU —

— **BOALE DE FEMEI** —
— SUB DIRECȚIA —

DOCTORULUI I. KIRIAC

Chirurg primar; Șeful serv. de gynecologie al Spitalului Eforiei

SECȚIE SEPARATĂ PENTRU BĂRBAȚI (hemoroide, hernii, tumori, calcule vesicale stricturi uretrale, etc.).

Strada Sf. Ionică 8, în dosul Teatrului Național
— TELEFON 296 —

**Nevralgii
Migrenă**

**DURERI DE
CAP, DURE-
RILE DE DINȚI**

cele mai tari, mai

ales nevralgice,

precum și orice dureri provenite din răceală, sunt combătute cu

PASTILELE NEURALGINE JURIST

Un flacon Lei 2.50, o dosă 50 bani.

N.B. — Onor. public e rugat a cere ambalajul original aci arătat.

Pentru orice reclamațiuni sau schimbări de adrese: d-nii abonați sunt rugați a atașa și una din benzile cu care primesc ziarul „Universul Literar”, contrar, reclamațiunea sau schimbarea de adresă nu vor fi rezolvate.

Noua serie a marilor și valoroaselor Premii

ce oferă ziarul „Universul” abonaților săi la tragerea din Noembrie 1916

Lei 5.000

IN BONURI COMUNALE 4%

cu cap. de Noembrie 1916

Un dormitor complet de bronz

pentru 2 persoane, compus din 2 paturi de bronz, cu somiere, 2 noptiere, și un elegant lavoir cu oglindă, special lucrate de cunoscuta fabrică de mobile de bronz M. Gutman, București, str. Sf. Apostolii, furnizorul celor mai mari case particulare Vile și Hoteluri.

Una Gramolă

mărimea 59-44-116 cm., construită în forma unui dulap de mahon foarte elegant lustruit, cu o des-părțitură jos care servă la conservarea plăcilor. Pavilionul din lemn de rezonanță în montură de fontă se află în interiorul dulapului. Mecanismul extrafortă cu 3 arcuri. Brațul conic recurbat e diafragmă „Exhibition”. Această gramolă, o bucată de artă, merită a înfrumuseța cel mai luxos salon, este ca construcție ultima perfecțiune a renumitei fabrice marca „Inger” și ne-a fost furnizate de către reprezentantul ei d-l Jean Feder, furnizorul Curții Regale, București, Calea Victoriei, 54.

Un dormitor de lemn fin

construit în marea fabrică de mobile de lemn Marin V. Ganea șoseaua Mihai-Bravui No. 37 și str. Șerbănică No. 10. Sucursala: Calea Victoriei No. 107.

Un elegant dormitor de bronz

de mare valeare, compus din 1 pat, o noptieră și lavoir cu o oglindă, furnizat pentru premiile noastre, de la cunoscutul depozit de mobile de fier și bronz „Industria Metalică Marcu”. Bulevardul Elisabeta 8, București

Un elegant pat pentru copil cu împletitură de sarmă și somieră cumpărat tot de la „Industria Metalică Marcu”, Bd. Elisabeta, 8.

Una sobă „Godin” No. 3 tot de la depozitul de mobilă de fier și bronz „Industria Metalică Marcu” Bulevardul Elisabeta No. 8.

10 Lăzi cu diferite produse ale renumitei Case „Bresson”

fabrică de licheruri, siropuri și cognacuri, au fost cumpărate pentru premiile ce le oferim abonaților noștri la tragerea din Noembrie a.

Un coșuleț de metal alb fin argintat pentru cărți de vizită. Una casetă de bijuterii de metal alb, frumos argintat, în formă împletită. Una fructiera cu picior de metal alb, fin argintat. Un serviciu de ceai pentru 6 persoane, compus din: 6 pahare de ceai cu suporturi, o zaharniță, o sticlă de rom, un cleștor de zahăr, toate de metal alb fin argintate, pe o tavă de lemn de mahon, cu monturi argintate. Una oglindă de mână de metal alb, splendid executată, pusă într-o mică casetă de lemn. Una cutie conținând 12 cușite și 12 furculițe, de metal alb oxydat, pentru fructe. Toate aceste obiecte ne au fost furnizate de marelui magazin de bijuterii, ceasornice și argintărie, FRATEI ROLLER, furnizorii Curții Regale, București, str. Carol 50, etaj.

Una vioară fină cu cutie, forma vioarei, inclusiv arcuș cu capră de fildeș, garnitură de coarde fine engelzești, camerion și sacăz; una mandolină italiană din lemn de palisandru frumos ornamentată. Un flaut cu capul de fildeș, lucrat din cel mai fin abanos cu 14 clape, într-o elegantă cutie căptușită cu catifea. Aceste toate, furnizate de magazinul general de muzică „La Harpa”, București, str. Colței No. 5, renumit

în toată țara pentru deosebită calitate a mărfurilor ce debutează.

Una pușcă de vânatoare cu două țevi, țevile de oțel, „Bayard” din renumita fabrică de arme „Pieper-Bayard”. Această armă are 4 zăvoare de siguranță, țeava stângă choke-bore și poate întrebuiți atât pulbere neagră, cât și pulbere fără fum; Una carabină semi-automată de mare precizie Pieper cu tirul garantat precis; Un revolver automat; Un flacon „Thermos”, de 1 litru, care menține temperatura lichidului (cald sau rece) în timp de 48 de ore, cumpărate de la marelui magazin de arme și biciclete B. D. Zisman, furnizorul Curții Regale, Calea Victoriei 44, Buc.

Una pendulă mare de perete, modernă de nuc, cu sunetul melodios. Un ceasornic-brățară de argint pentru damă. Una brățară de damă, aur 14 carate, marcată, formă modernă cu pietre. Un serviciu manicure, complet de argint cu cutie tapisată. Cumpărate de la ceasornicaria COLTEI, magazin de încredere, str. Colței 31.

15 flacoane a câte 1 kilo, apă de Colonia Camelia, puternic parfumată cu liliac, măgărișar, violette, zambile, heliotrop și Verveine, furnizate de renumi-

ta fabrică de parfumuri „Camelia”, A. S. Aftalion, str. General Florescu nr. 6, București.

Jumătate garnitură mobilă de bambu, pentru salon, compusă din: Una canapea, două fotoliuri și patru scaune elegant tapisate; Un elegant birou de stejar pentru damă; O oglindă venețiană de cristal; Una etajeră de bambu; Un cuier de bambu cu oglindă de cristal pentru antrou, toate acestea cumpărate de la marelui magazin de mobile Marco Dattelkremer, str. Carol 62, Buc.

Șase perechi ghete pentru dame sau bărbați, lucrate într-unul din cele mai luxoase ateliere de încălțăminte din Capitală, și anume de la moderna pielărie la „Cocoș”, Stelian L. Georgescu-Cocoș, Calea Moșilor 34. Aceste ghete se vor efectua după măsură, trimisă de câștigător, administrației ziarului nostru.

2 noptiere de mahon, în formă de dulăpior, fiecare având câte o placă de marmură.

5 ceasornice de argint pentru buzunar având inscripția ziarului „Universul”; 5 ceasornice pentru birou cu pedestal de cristal, tot cu aceeași inscrip-

ție; 5 ceasornice de perete frumoase pictate, se întorc la 8 zile, tot inscripția ziarului „Universul”; 5 ceasornice nichel, având și aparat Pres-Papier.

Una mașină de cusut, marca „Excella”.

5 assortimente complete din produsele cosmetice „Flora”, compuse din: cremă Flora, 1 cutie pudră Flora, 1 Săpun Flora, 1 sticlă Capilogen Flora, 1 poma-dă Flora, 1 sticlă lapte de crin Flora, 1 săpun de lapte de crin 1 apă de gură Bucol, 1 pastă de dinți.

1 pereche vase de sticlă pentru flori, frumos pictate.

2 cămăși iărănești de neaple pentru bărbați, lucrate din pânză de casă, cu arnici roșii.

Una sobă fabrica „Matador” ultima perfecție.

Un vas de majolică pentru flori, montat pe un ghigoriț.

1 vas pentru flori pictat și aurit.

4 Splendide sacheuri pentru dame.

Donă candelabre de bronz, o adevărată podoabă a casei.

Una pereche ghete pentru damă.

Afară de acestea, toți abonații mai primesc gratuit un volum din „Memoriile Regelui Carol” tipărit anume pentru abonați

Notăți bine: dând aceste mari premii de valeare abonamentele sunt reduse la 18 lei pe an; 9.15 pe 6 luni; 4.65 pe 3 luni

Pentru concursarea la premiile de mai sus, abonații pe un an primesc 30 bonuri, cei pe 6 luni 15 și cei pe 3 luni 5 bonuri. Abonații pe un an participă la două trageri, deci după prima tragere vor primi încă 30 bonuri pentru tragerea următoare. Administrația „UNIVERSULUI” nu întrebuițează încasatori

Plata abonamentelor se face direct la Cassa administrației ziarului, prin mandat poștal sau în persoană